

Tenminste één paar broedende notenkraakers

Door D. R. Veenhuizen en A. Verver

Op de vraag, die tijdens de overweldigende invasie van de notenkraaker afgelopen winter dikwijls gesteld is, of deze vogel mogelijk in ons land tot broeden zou kunnen komen, kan na de ontdekking van een nest in de Staatsboswachterij Ulvenhout een bevestigend antwoord worden gegeven.

Omstreeks 1 mei ontdekte surveillant A. G. van Hoek een notenkraaker, fouragerend op een wandelpad. De vogelsoort was al geruime tijd niet meer waargenomen en juist daarom werd er meer aandacht aan geschonken.

Bij nadering vloog de vogel op, maar bleef dicht bij de plaats van de eerste waarneming in een boom zitten. Bij onderzoek van het nabijgelegen perceel grove dennen (bosvak 39) werd wel een nest ontdekt, dat echter aanvankelijk voor een eekhoornnest werd gehouden. Bij een hernieuwd bezoek van de heer Van Hoek enkele dagen later was de vogel echter duidelijk zichtbaar op het nest.

De broedplaats was verre van rustig gekozen, al zal dit in de nestelperiode de vogels wel niet zijn opgevallen. Het nest lag nl. in de top van een ca. 4 meter hoge, onderdrukte douglas, die stond in een 25-jarig grove dennenbos van 8 tot 10 meter hoogte. In het midden van het bos was zeer weinig ondergroei, maar in de rand bevond zich een dichte opslag van Amerikaanse eik, gemengd met een enkele tamme kastanjes en wat lijsterbes.

Aan de westzijde wordt dit bosje (oppervlakte ca. 0,5 ha) begrensd door een 20 tot 25 meter hoog bos van Amerikaanse eik, met een ondergroei van o.a. valse salie, mannetjesvaren en bosbes. Aan de zuidzijde van het perceel ligt

een jong douglasbos en een vier jaar oude grove dennenaanplant met vrij sterke verwildering door grassen. De begrenzing aan de noordzijde wordt gevormd door jonge lariks en grove dennenbossen.

De problemen lagen echter aan de oostzijde, want op nog geen tien meter van het nest loopt een veel gebruikt wandelpad, terwijl op twintig meter de grens ligt van een, vooral in de weekenden, drukke dagcamping, compleet met toiletgebouw, schommels e.d. De dagcamping ligt in een open bos met zware, ca. 25 meter hoge douglas en grove den.

Op het moment, dat de notenkraker voor de eerste maal op het nest werd gezien, waren er waarschijnlijk al kleine jongen, want bij een inspectie met behulp van een ladder door ondergetekenden op 9 mei jl. waren de twee jonge vogels naar schatting tien dagen oud en waren de slagpennen al duidelijk zichtbaar. Opvallend was de in verhouding zeer grote snavel van de jongen (zie foto).

Bij dit onderzoek lieten de oude vogels zich aanvankelijk niet zien, maar naderden later tot op enkele meters, daarbij luid alarmerend met een duidelijk gaaiachtige kreet. Overigens werd door de heer Van Hoek, die intensief toezicht op het nest hield, nooit meer dan één oude vogel tegelijk waargenomen. Als fourageerterrain dienden de bospaden in de omgeving, maar vooral ook het dagcampingterrein. In het bijzonder de plaatsen, waar mensen voor langere tijd gebivakkerd hadden werden druk bezocht. De aard van het voedsel, dat opgenomen werd laat zich slechts raden, met zekerheid werd hierover niets waargenomen.

Op zaterdag 17 mei werd door schoolkinderen één van de jongen bij de bosopzichter gebracht. De pogingen om het jong terug te zetten in het nest lukten niet best, omdat het telkens wegvloog. Later bleek, dat het jong wel weer volledig was geaccepteerd door de ouders. Opvallend was het verschil in grootte tussen beide jonge vogels, die overigens tot vlak voor het uitvliegen door één van de ouders op het nest met het lichaam werden beschermd.

Omstreeks 20 mei vlogen de jongen definitief uit, maar op 20 juni verbleven zij nog steeds in hetzelfde bosvak waarin het nest zich bevond.

Het nest, dat voor nader onderzoek is opgestuurd naar het Zoölogisch Museum in Amsterdam, bestond voornamelijk uit levende en dode takken van lariks, douglas en berk, met een stevige ondiepe kom van bosgrassen.

Overigens is het niet denkbeeldig, dat er nog een tweede paar notenkrakers in dezelfde boswachterij tot broeden is gekomen. Op 20 juni ontdekte de heer Van Hoek op ongeveer 500 meter van de bekende nestplaats twee vliegvlugge jonge notenkrakers, die met piepende geluiden duidelijk nog om voer bedelden. Na een snelle tocht per fiets naar het perceel van het eerste nest bleken ook daar nog jonge vogels aanwezig, zodat een dubbeltelling vrijwel uitgesloten is. Bovenstaande gegevens zijn voortgekomen uit een serie korte waarnemingen, uitdrukkelijk is een lang verblijf bij het nest vermeden om de vogels zo min mogelijk te storen en om de aandacht van de talrijke rekreanten niet op de nestplaats te vestigen.

- D. R. Veenhuizen en A. Verver, *Corr.adres: Hildebrandlaan 101, Oosterhout*